

Türkiye’de Eğitim ve Yoksulluk ilişkisi

Ferhat Sertaç Çakır^[1]

Özet

Ham veri üzerinde değişkenlerin adlarında yaptığım düzenlemeler ile başladığım analize önce özet istatistik tablosu çıkararak değişkenler hakkında bilgi verdim. Daha sonrasında nüfusun eğitim düzeyini gösteren değişkenler arasında histogram, dağılım ve çizgi grafikleri oluşturdum. Bu grafiklerde eğitim düzeyleri ile yoksulluk ilişkisini ele aldım. Bu ilişkide lise dengi okul veya yükseköğretim mezunu gibi eğitim düzeylerinde yoksul sayısının okur-yazar olmayanlara veya düşük eğitim seviyesinde olanlara göre önemli ölçüde fark olduğunu gözlemledim. Bu gözlemlere göre eğitim seviyesi düşük olanın yoksulluk sayısında yüksek olduğunu ortaya koyuyordu. Bu farklar eğitim düzeyleri arttıkça daha da artmaktadır. En sonunda grafiklerden gözlemleyebildiğimiz eğitim ve yoksulluk arasındaki ilişkinin yönünü net olarak ortaya koymak için değişkenler arasından okur-yazar olmayan ile yükseköğretim eğitim düzeyindekilerinin yoksul sayıları arasında regresyon analizi yapmaya çalıştım. Bu analiz sonucu denklem katsayısına göre bu değişkenler arasında ters yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiş oldu. Yani eğitim düzeyi arttıkça yoksul sayısının düştüğünü, araştırma konumuza dair verdiğimiz sorunun cevabını ulaştığımızı söyleyebilirim.

1 Giriş

Tüm Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de yoksulluk başlıca sorunlardandır. Bununla beraber son yıllarda hızla artan yoksulluk ile birlikte hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yoksulluğu önlemek amacıyla çeşitli politikalar uygulanmaktadır. Bunların en başında gösterebileceğimiz eğitim politikaları yer almaktadır. Bu yüzden proje önerimin araştırma konusu olarak da Türkiye’de eğitim ve yoksulluk arasında ne tür bir ilişki olduğunu incelemeyi seçtim. Proje önerimin veri setini Türkiye İstatistik Kurumu’nun web sitesinden elde ettim. Veri setinde yoksul sayısı ve yoksulluk oranı başlıkları altında Türkiye’de nüfusun eğitim düzeyleri ve okur-yazar olma durumları gibi değişkenler bulunmaktadır. Bununla birlikte yoksulluk riskleri de veri setinde yer almaktadır. Bu veriler 2006-2021 yılları arası incelenmiş olup 50 gözleme dayanmaktadır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Çalışma, Türkiye’de yoksulluğun ve eğitimin birbirleri arasındaki ilişkisini, bu ilişkinin ne tür bir ilişki olduğunu ortaya koymayı ve analiz edebilmeyi konu edinmiştir.

Yoksulluk ve eğitim üzerine birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma, bu konu ile ilgili yayımlanmış makaleleri, kitapları, grafikleri ve diğer verileri de inceleyip analize dahil edebilmeyi hedeflemektedir. Bununla birlikte Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeleri ve diğer Avrupa ülkelerini de inceleyip veri setinin ortaya koymuş olduğu eğitimin yoksulluğu azaltmadaki etkin rolünü gösterebilmek ve desteklemektir. Bunun sonucunda konu ile ilgili bulunan veriler ışığında bu ilişkiyi incelemek ve istatistiksel analiz yapabilmeyi amaçlamaktadır.

1.2 Literatür

Eğitim ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi incelemekten önce kısaca tanımlarını yapmamız gerekir. Yoksulluk mutlak yoksulluk ve göreceli yoksulluk olarak ikiye ayrılır. Mutlak yoksulluk, insan varlığının devamı için gerekli olan yiyecek, içecek ve barınma gibi en temel ihtiyaçlarının karşılanamaması durumudur. Göreceli yoksulluk ise, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesine rağmen kişisel kaynaklarının yetersizliği nedeniyle toplumun genel refah düzeyinin altında kalması durumudur. Eğitim, her ne kadar görüş birliğine varılan tek bir tanımlı olmasa da eğitimi genel olarak, kültürün genç kuşaklara aktarılması ve toplumun varlığını sürdürebilmesi için gerekli sosyal değişimleri yapabilecek yaratıcı kişilerin yetiştirilmesi olarak tanımlamak mümkündür.

Literatür incelendiğinde eğitimin yoksulluk üzerinde dramatik bir etkiye sahip olduğu görülmektedir

Yoksulluğa sebep olan birçok faktör mevcuttur. Bunlar arasında ön plana çıkanlar ise; ekonomik, işsizlik, göç, cinsiyet ve de eğitimidir. Yoksulluk olgusu tüm yönleriyle incelendiğinde, en önemli nedenin eğitimden kaynaklandığı söylenebilir. Bu bağlamda eğitimin ekonomi ve işsizlikle doğrudan ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda söz konusu bireylerin yoksulluğun kısır döngüsüne girmelerine engel olma noktasında alınacak tedbirler ve uygulanacak politikalar hayati önem taşımaktadır. Yoksulluğun nesilden nesille bir miras olarak bırakılmamasın tek yolu ise eğitim seviyesinin yükseltilmesinden geçmektedir. Öte yandan eğitim, insanların ekonomiye ve topluma katılma becerileri kazanmalarına yardımcı olur. Bulguları göz önüne alındığında, eğitim özünde geliri eşit dağıtmak için bir mihenk taşıdır ve yoksullara ekonomik büyümeden daha fazla yararlanma fırsatı sağlar. Bu nedenle eğitim politikaları, örgün ve yaygın eğitime katılımı artırmaya çalışırken, yoksullukla mücadelede önemli bir rol üstlenmeyi hedeflemeli

Sonuç olarak, yoksulluk ve eğitim birbiriyle ters orantılıdır. Aynı zamanda eğitimden yoksulluğa doğru ters nedensellik olabileceği gibi, yoksulluktan eğitime doğru da eşit derecede nedensellik olabilir. Örneğin, eğitime yapılan yatırım, insanların üretkenliğinin yanı sıra ücretleri veya geliri artırarak yoksulluğu azaltır. Ayrıca eğitim, insanların daha etkin üretim yapma kapasitelerini geliştiren bazı gerekli becerileri edinmelerini sağlar. Öte yandan yoksulluk, öğrencilere sağlanan kaynakları etkileyerek eğitimin kalitesini ve eğitime eşit erişimi kısıtlamaktadır

Yoksulluk nedeniyle bireylerin yetersiz eğitim alması bir yandan yoksulluğu devam ettirici bir etki yaratırken; bir diğer yandan bu bireylerin topluma katkılarının da düşük düzeyde kalmasına neden olarak ülkenin kalkınmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle yoksullukla mücadelede eğitim konusu sosyal politika alanında ve ekonomik kalkınmada önemli

bir unsuru teşkil etmektedir.

2 Veri

Veri setimi TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları adlı araştırma çalışmasındaki istatistiki tablolardan edindim. Veri setimde Türkiye'deki nüfusun okur-yazar olma, lise veya dengi, yükseköğretim mezunu gibi eğitim durumlarını gösteren değişkenlerle beraber yoksulluk risklerini gösteren yoksul sayıları ve oranları bulunmaktadır. Değişkenlerin isimlerini özet tabloya ve grafiklere aktarmadan önce clean-names fonksiyonu özel karakterleri düzenledim. Sonrasında ise rename with fonksiyonu özel karakterlerde tekrardan bir düzenlemeye giderek değişkenlerde daha sade bir adlandırma yaptım ve özet istatistikleri içeren tabloya aktardım.

Özet istatistiksel tabloya baktığımızda araştırma sorumu da destekleyen veriler bulunmaktadır. Tablodan eğitim ve yoksulluk arasındaki ilişkide eğitim düzeyi arttıkça yoksul sayısının da düştüğünü görebiliyoruz. Mesela eğitim düzeyinin ilk seviyesi olan illiterate olan okur-yazar olmayanın ile son seviyesi highereducation olan yükseköğretimi kıyaslarsak bu farkı net bir biçimde görebiliyoruz. illiterate4 değişkeninin yoksul sayısındanki ortalaması 1912 iken highereducation_8 değişkeninin 200. Bu eğitim ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi bir kez daha ortaya açıkça koyuyor. Keza yine highschool or equivalent ile literate with no degree değişkenlerini incelediğimizde aynı sonuca ulaşabiliyoruz.

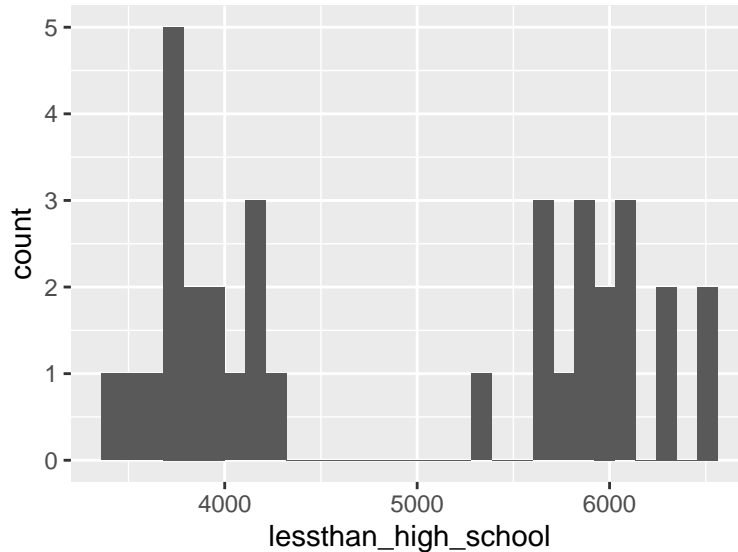
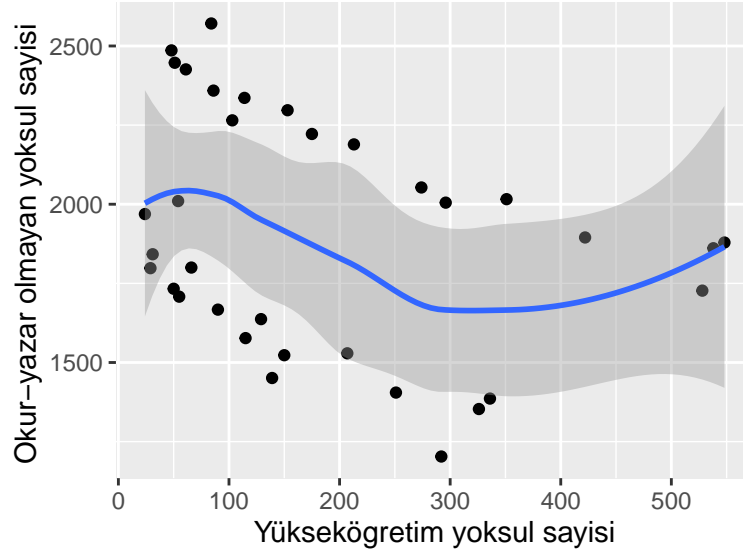
Tablo 1: Özet İstatistikler

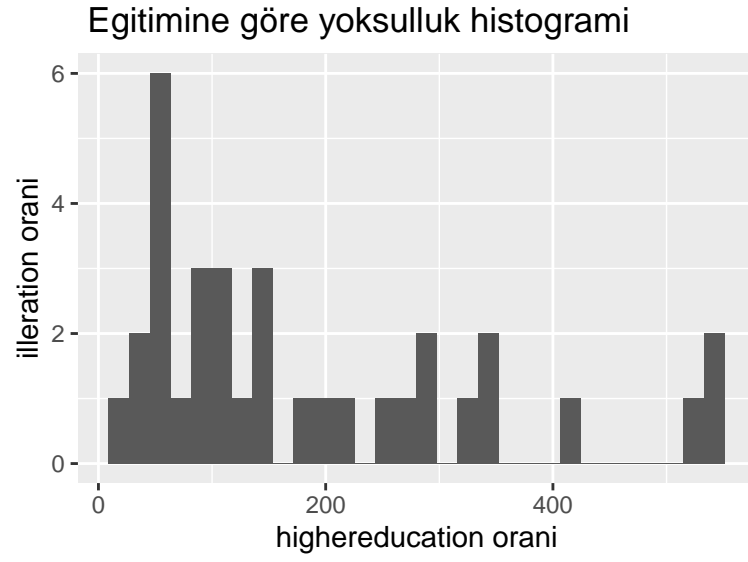
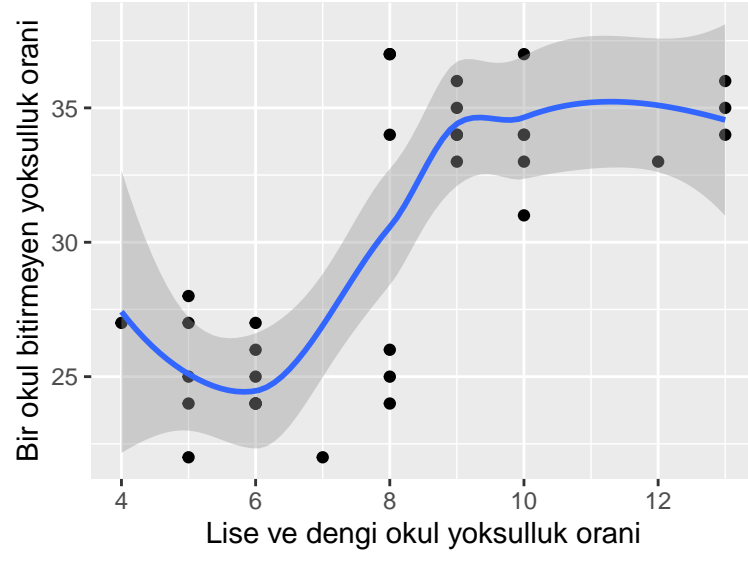
	Ortalama	Std.Sap	Min	Medyan	Mak
highereducation_14	2.26	1.16	1.00	2.00	5.00
highereducation_8	187.91	154.06	24.00	134.00	548.00
highschool_or_equivalent_13	8.00	2.50	4.00	8.00	13.00
highschool_or_equivalent_7	859.15	353.38	424.00	811.00	1804.00
illiterate10	32.29	5.17	24.00	31.50	42.00
illiterate4	1900.74	366.68	1203.00	1870.00	2571.00
lessthan_high_school	4903.41	1100.69	3392.00	4799.00	6486.00
lessthan_high_school_2	16.76	3.72	12.00	16.50	21.00
literatewith_no_degree_11	29.74	5.14	22.00	29.50	37.00
literatewith_no_degree_5	1134.56	203.24	823.00	1138.50	1471.00

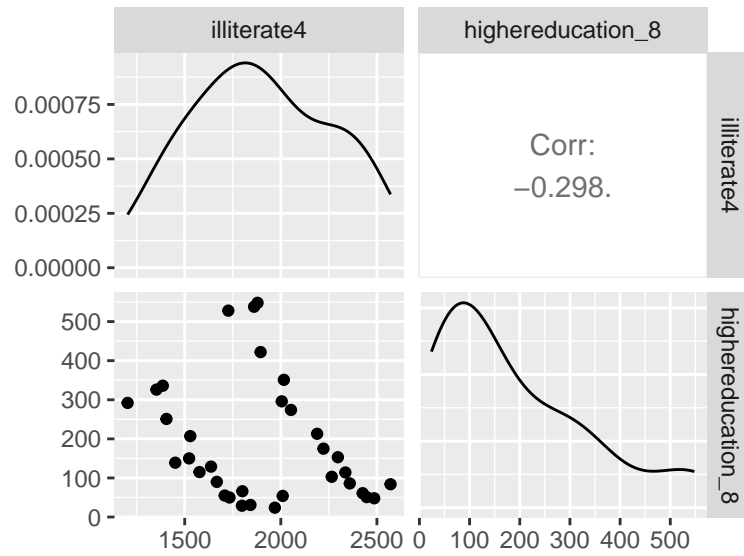
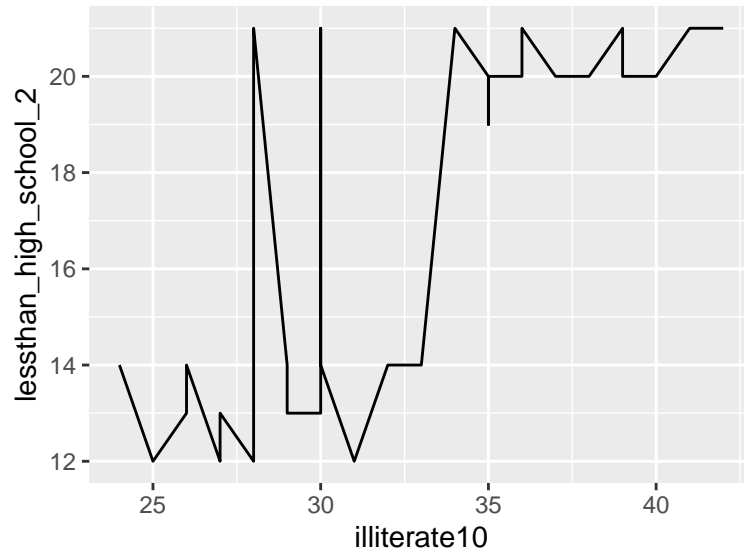
3 Yöntem ve Veri Analizi

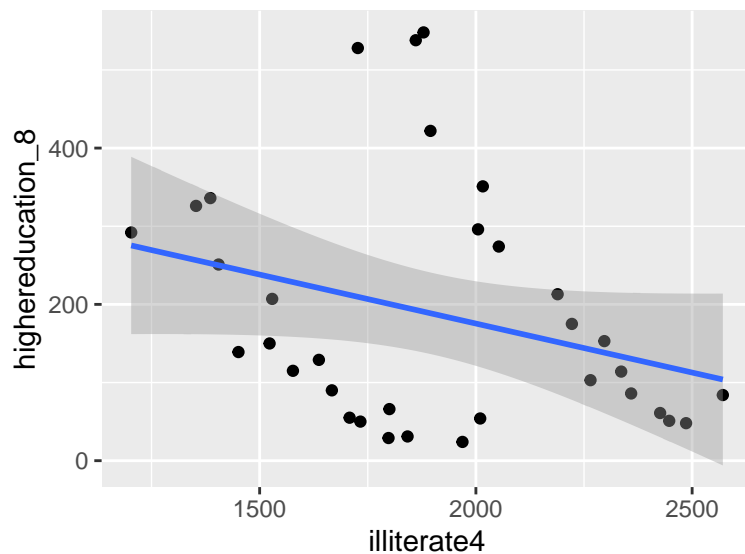
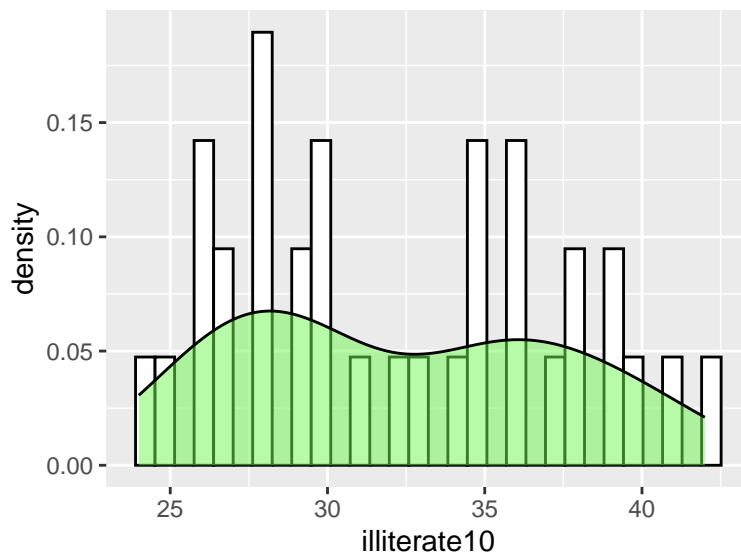
Bu bölümde araştırma konusunu daha net ele alabilmek için grafikler ve analizler yaptım. Öncelikle yoksulluk ile eğitim arasındaki ilişkiyi inceleme üzere yükseköğretim ve okur-yazar olmayanların yoksul sayıları arasındaki ilişkiyi görmek için bu nokta grafiği oluşturdum.. Yükseköğretim yoksul sayıları 200-600 arasında iken okur-yazar olmayanlarda 1500-2500

arasında değişmektedir. Bu da eğitim seviyesinin en yüksek ve en düşük seviyesinde yoksulluk riskini bir ölçüde bize göstermektedir. Daha sonrasında lise altı eğitim ile yükseköğretim değişkenlerinin histogramını oluşturdum. Devamında lise dengi okul ve bir okul bitirmeyenlerin yoksulluk oranları arasında nokta grafiğini oluşturdum. Bununla beraber okur-yazar olmayan ile lise altı eğitimde olanlar arasında çizgi grafiği oluşturdum. Daha sonrasında yükseköğretim ile okur-yazar olmayanların yoksul sayıları arasındaki dağılım, korelasyon ve diğer ilişkileri gösteren bir diyagram oluşturdum. Bu oluşturduğum diyagramlara ve grafiklere baktığımızda eğitim seviyesi ve yoksulluk arasındaki ilişkinin ters yönlü bir ilişki olduğu ortak sonucuna ulaşabiliriz. Devamında bu ilişkiyi daha iyi analiz edebilmek için yükseköğretim ile okur-yazar olmayanların yoksul sayıları arasında regresyon analizine başvurdum ve scoremod fonksiyonu ile özet bir tablo oluşturdum. Regresyon analizi sonucu bulduğum “ $illiterate4 = 2043.3612 + highereducation_8 \cdot -0.7012$ ” sonuç ile bu ilişkinin yönünü teyit etmiş oldum.

Call: `lm(formula = illiterate4 ~`

`highereducation_8, data = cy)`

Residuals: Min 1Q Median 3Q Max -623.81 -305.00 40.98 305.55 596.47

Coefficients: Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)

(Intercept) 2034.1929 96.9997 20.971 <2e-16 *** highereducation_8 -0.7102 0.4016 -1.769 0.0865 .

— Signif. codes: 0 ‘**0.001**’ ‘0.01’ ‘0.05’ ‘0.1’ ‘1’

Residual standard error: 355.4 on 32 degrees of freedom Multiple R-squared: 0.08905, Adjusted R-squared: 0.06058 F-statistic: 3.128 on 1 and 32 DF, p-value: 0.08649

[1] “illiterate4 = 2034.1929 + highereducation_8 . -0.7102”

4 Sonuç

Sonuç olarak projeyi, veriyi, grafikleri, tabloları, diagramları, özet istatistikleri ve yapılan diğer çalışmaları özetlersek eğer başlangıçta sorduğumuz ve araştırmaya çalıştığım yoksulluk ile eğitim seviyesi arasındaki ilişkinin ne tür bir ilişki olduğu sorusuna, analizlere dayanarak bu ilişkinin ters yönlü bir ilişki olduğu sonucuna vardığımı söyleyebilirim. Yani eğitim seviyesi arttıkça yoksulluk riskinin azaldığını söyleyebilirim. Bu çalışmayı desteklemek için Avrupa ülkeleri için de kıyaslayıp, Avrupa ülkelerindeki sonuçlar ile birlikte bir karşılaştırma yaparak geliştirebiliriz.